

Hörnstenen

Teologiska institutet i Finland

5/2014

Ville Auvinen

16.10.2014

Den aktuella Bibeln

Radio Dei sänder ut ett nytt diskussionsprogram med Bibeln i fokus. Jag får sitta med i en grupp av sakkunniga människor och fundera över Bibelns aktualitet och dess betydelse från olika synvinklar. I det första programmet diskuterade vi frågan om Bibelns ”bäst före”-datum redan gått, och i det andra programmet behandlades Bibelns kanon. Temat för nästa program är Bibelns relation till andra religioners heliga skrifter. Programmet sänds den första söndagen i varje månad kl. 16–17.

Det är bra att man diskuterar Bibeln. Jag hoppas att vårt program får många att bli intresserade av Bibeln och bekanta sig med den. Bibeln är Böcker-nas Bok. Även om de yngsta texterna i Bibeln är ca 2000 år gamla, är den fortfarande lika aktuell som då den skrevs, och än idag blir några arga och några förtjusta över dess budskap. Få förblir helt likgiltiga. Om vi ännu skulle få en

bibelväckelse och blåsa bort dammet på Bibeln och börja läsa. Det skulle förändra livet för många människor, familjer och även hela folket.

Varför är Bibeln, fastän den är så gammal, inte föråldrad utan fortfarande aktuell? Denna fråga kan besvaras åtminstone på två sätt. För det första, människans grundfrågor har alltid varit och är fortfarande de samma: Varför finns det något över huvudtaget? Vem är jag och varifrån kommer jag? Vart är jag på väg? Vad är meningen med mitt liv? Vad är rätt och vad är fel? Var kan jag finna hjälp ur min skuld och få frid i mitt hjärta? I något skede av sitt liv sställer varje människa dessa frågor, och just på de här frågorna ger Bibeln svaret. För det andra, Bibeln är den levande Gudens tal och tilltal till människosläktet och till dess enskilda representanter i alla tider, här och nu, och genom den svenska översättningen talar Gud till och med svenska! Vi hör

alltså Guds röst på vårt eget modersmål i Bibeln, om vi bara vill lyssna.

Budskapet är alltid aktuellt, men i Bibeln är det klätt i en historisk kåpa. Bibelns böcker har kommit till i olika situationer i historien genom olika författare, i en för oss främmande kultur. Därför behövs bibelforskning då vi behöver få kunskap om Bibelns historiska och kulturella kontext och om dess grundspråk, hebreiska och grekiska. Bibelforskare och -lärare har i uppgift att förmedla Bibelns budskap till denna tid på ett fräscht och tilltalande sätt.

För att vi nu och i framtiden skall

kunna ha sakkunniga och bibeltrogna teologer, behövs det god och uppbyggande teologisk undervisning. Teologiska institutet i Finland har grundats för nästan 27 år sedan just för att det med sin insats erbjuda sådan skolning. Under de åren har mer än 1000 teologiestuderanden tagit del av institutets verksamhet, och har nu i olika uppgifter i församlingar, organisationer, skolor och på missionsfälten. Vi vill fortsätta med samma vision så länge Gud vill, och väntar och ber om en bibelväckelse hos vårt folk.

Förändringar i etikdiskussionen

Timo Eskola

Diskussionen kring etik och mänskornas vardagsmoral har under senare tid fått kraftiga drag. Samhället som fjärras från Bibeln och kyrkans ståndpunkter ser ut att dras in i konflikter i många åsiktsfrågor. Också i övrigt har etiska överväganden genomgått många förändringar. Vad handlar det alltså om?

Enligt en tidigare moralteori funderade man i allmänhet över hurudana värderingar man inte kunde avstå ifrån. Utifrån den grunden sökte man efter gemensamma normer. Plikten och ansvaret var centrala begrepp eftersom etiska överväganden ännu länge grundade sig på Bibeln eller åtminstone på inflytande från den.

Småningom började en rörelse i riktning mot mänskan själv. "Utilitarismen" som sökte det allmänna goda anslöt sig till upplysningens ideal och till det nyttotänkande som hade uppkommit genom den industriella revolutionen. Många teorier började betona individens rättigheter i stället för normerna. Ibland ersattes det goda av välbehaget.

Ibland kanaliseras sökandet efter det goda till ett övervägande av dygder – med andra ord en bedömning av mänskans egenskaper. "Hur kunde en dygdig människa se ut?" Slutligen under den postmoderna tiden övergick etikdiskussionen nästan helt till den egna upplevelsevärlden.

Samtidigt som den kristna etiken idag ger sitt eget bidrag till moraldiskussionen är en av dess uppgifter att återföra diskussionen om mänskans inre värderingar och upplevelser i riktning mot kollektivet och ansvarsfullhet. "Offrets" verkliga situation bör vara ett faktum inför alla moralöverväganden. Även om de andra som diskuterar inte längre skulle godkänna tanken på en skapelse måste de ändå ovillkorligen ta ställning till kraven på individens ansvar i relationen till nästan. Ett felaktigt beteende bör begränsas för nästans skull även om individen skulle uppleva allt slags begränsning som sårande för de egna känslorna.

Kan man finna en gemensam melodi?

För det första måste man konstatera att en etikdiskussion under en sådan efterkristen tid är nästan omöjlig. Mänskorna är inte beredda att motivera sina åsikter liksom inte heller att diskutera frågor där principerna står mot varandra. Många uppfattningar är inte heller tydligt disponerade. Därför blir diskussionen förvirrad och präglad av känslor.

För det andra är det uppenbart att man inte längre kan uppnå gemensamma principer och normer i samhället. Den kristna enhetskulturens tid är definitivt förbi. I praktiken torde det vara så att en "diskuterande etik" är den enda möjligheten för samhället. Vi kan på sin höjd eftersträva uppgörandet av något slags överenskommelse. Att dra upp etiska normer för det

Foto: Hilpi Jenu

postkristna finländska samhället är ett resultat som bygger på demokratiska förhandlingar – inte på Bibelns sanningar.

I postmodern tid handlar det också om makt och maktkamp. Såsom Lyotards på sin tid odödliga yttrade strider man nu om kunskapsdefinitioner. Den politiserade moraldiskussionen leder till en politisk strid. Utifrån vems åsikter skall de lagar stiftas som gäller alla finländare? Kyrkan har varit tvungen att inse detta när marginella grupper pressar kyrkan att fatta beslut på deras villkor. Ett säreget drag har framträtt i frågan om makt. Den postmoderna kultur-ideologins stora inflytande på media har gett de marginella grupperna en tyngd i den samhälleliga diskussionen som är många gånger större i proportion till deras storlek.

En värdekonflikt

I vår tids brinnande moralkamp är det etiska övervägandet inte heller lätt eftersom frågorna gällande ett rätt eller orätt beteende inte längre är endimensionella. I stället beskrivs många problem som en konflikt mellan värderingar: mot varandra står två inbördes motstridiga värderingar. I samhället och även i kyrkan blir man tvungen att granska saker där sådana som lever i marginalen kräver vissa rättigheter som strider mot ett traditionellt rättsmed-

vetande. I sådana fall kan man inte bedöma endast värdevärlden utan också hur samhället (eller kyrkan) klarar av olika uppfattningar.

Dessutom bör man observera att kyrkan och samhället i det avseendet är ett olikartat forum.

Kyrkan har sin bekännelse och ideologiskt-religiösa bindningar, medan samhället fungerar på demokratins villkor. Det medför ännu en ny svårighet. I vissa frågor har vårt lands kyrkosamfund råkat in i ett spänningsförhållande till vissa beslut som riksdagen har tagit gällande moralfrågor.

Svårt att kompromissa

Avsikten med dessa exempel är att visa att en kristen ofta inte kan uppnå en naturlig och demokratisk slutsats om moral genom att diskutera värderingar utifrån förståndsargument och naturrättsliga ideal. I etiskdiskussionen lever vi i en konfliktsituation mellan värderingar, inte i en tid där åsikter kan mötas. Därför behövs det för diskussionen att man övar sig i att känna igen olika argument och olika etiska teorier. På detta sätt kan man i diskussionen sträva till att gripa tag i de värderingar som ligger bak de känslomässiga argumenten och styra in samtalet på de olika motiveringarnas berättigande. Etikens uppgift är att utveckla normer med vars hjälp man kan avgränsa ett visst slag av mänskligt beteende. Därför bör man i diskussionen tydligt definiera varför man avgränsar eller låter bli.

Emmi Seppänen: socialarbete som teolog

Text: Ville Kettunen, foto: Ville Auvinen

Emmi Seppänen, 25, är hemma från Helsingfors och studerar teologi för femte året i rad på sin hemort. Hennes plats kunde finnas i socialarbete och själavård, trots att inte heller andligt arbete är helt uteslutet.

Emmi är främst intresserad av praktisk teologi och hennes huvudämne är kyrkosociologi. Hon studerar på A2-linjen som förbereder till samhällliga uppgifter och där man kan ha flera biämnena. Emmis biämnena är sociologi och socialarbete. Tanken på att söka sig till teologiska fakulteten växte fram långsamt trots att Emmi länge satt emot tanken. Hon försökte komma in på en annan fakultet utan resultat. När hon bad om Guds ledning blev tanken om att söka sig till teologiska fakulteten det enda alternativet.

- Jag är intresserad att vara med i arbetet med kvinnornas självförtroende och könsroller eller annat dylikt arbete. Vad menas med att vara kvinna? Vad menas med att vara man? Nämligen i Guds kontext. Sådant andligt arbete skulle intressera mig mycket.

- Sannolikt kommer jag att ta ett till examen efter slutförda studier i teologi. Jag vet inte ännu om det blir på en yrkeshögskola eller universitet. Gud vet det. Jag tror att socialarbete är min plats.

Emmi håller ändå inte på att byta bransch. Hon är övertygad att hon finns just där hon borde vara. Teologiska studier ger bl.a. färdigheter att möta olika slags människor och olika religioner.

Emmi höll en längre paus under den första studievåren.

- Jag fick en känsla av att jag måste hålla en andningspaus. Vad vill jag av livet? Vad är jag intresserad av? Det skulle vara roligt att få långvarig arbetserfarenhet. Jag är övertygad om att det var ett viktigt skede, eftersom arbetslivet visade vägen framåt för min kallelse och vart jag skulle gå. Jag tror inte att samma sak skulle ha hänt på universitetet. Jag är övertygad om att det var fråga om ledning.

- Alla mina kamrater på universitetet var män varav många med någotslags prästkallelse eller bibellärare eller annat som jag inte kunde relatera min kallelse till.

Emmi besökte STI under de två första studieåren. Det fanns läsecirklar som förberedde till tentamen och annan frivillig

verksamhet. Efter grundstudier började studiekamraternas studier skilja sig åt olika håll.

- Då gällde det att bli självständig. Jag uteblev också från STI:s verksamhet under samma tidpunkt utan någon bestämd orsak. Föreläsningar krockade ofta med kaffeandakten och föll därmed bort. För en tid sedan på våren fick jag på nytt en känsla av att jag vill besöka STI igen. Tröskeln att återvända var låg i och med att STI:s nya generalsekreterare Ville Auvinen var bekant från kvällsmässorna som ordnas av STI och några av medlemsorganisationerna.

Dopet och tron har gett Emmi en stark grund att leva som kristen och teolog. Emmi tror att hon blev upptagen i Guds rike genom dopet. Gud är trofast i sitt förbund fast människan skulle vackla i sin tro. Alltid har det inte varit lätt att tro.

- I tonåren började jag tänka att eftersom världen är så ond, kan Gud inte finnas. År 2004 fick jag på Folkmissionens skriftskola en hård undervisning om syn-

den, förstas fanns det med lite nåd också, men det väckte mig att inse att jag är på väg till förtappelsen om jag inte tror på Jesus. Jag upplevde en stark omvändelse då.

- Jag tänker att jag har upptagits i Guds rike genom dopet. Gud har satt på mig ett slags vattenstämpel, så att det handlade inte om att komma till tro utan mitt behov att som döpt, få undervisning i och inse vad dopet innebär. Människan är syndare och behöver Jesus för att kunna bli frälst.

Bibelstället hos Jeremia är just nu viktig för Emmi: ”Jag vet vilka tankar jag har för er, säger HERREN, nämligen fridens tankar och inte ofärdens för att ge er en framtid och ett hopp. Ni skall kalla på mig och komma och be till mig, och jag skall höra er.” (Jer. 29:11–12)

- Emellanåt känns det att min stig inte finns när jag inte ser framåt, det är svårt och skrämmande. Jag får ändå lita på Guds löften, att han ger framtid och hopp, och han hör nog på mig i min nöd.

Från skapelsen till en ny skapelse

Ville Auvinen

Skapelsen i Gamla testamentet

Skapelsen är ett av de centralaste temata i Gamla testamentet och i hela Bibeln. Eftersom Bibeln börjar med skapelseberättelsen, har skapelsen en speciell betydelse. Allting börjar med den och allting är byggt på den. Skapelsen och försoningen är Bibelns två brännpunkter.

Skapelseberättelsen – och Bibelns skapelseteologi mera generellt – lär samtidigt om såväl skillnaden som gemenskapen mellan Skaparen och den skapade. Skaparen är Skapare och den skapade är skapade, men Skaparen vill ha gemenskap med sin skapelse.

Skapelsen berättar om Guds storhet och suveränitet. Detta betonas speciellt i de sista kapitlen i Jobs bok. Job, som på något sätt tror sig vara på något sätt en likvärdig diskussionspartner med Gud, får uppleva skapelsens under, och han måste erkänna sin litenhet inför Skaparen.

I psalmerna förvandlas Gamla testamentets teologi till Guds lov. Gud prisas för sina verk. I många psalmer prisas Gud för sina skapelseverk i tidens början (t.ex. Ps 8; 33; jmf Uppb 4:11), men därutöver tackar man Gud också för, hur han som Skapare tar hand om sin skapelse (t.ex. Ps 65; 104). Människans särställning behandlas i psalm 8, såsom förstås redan i själva skapelseberättelsen (1. Mos 1:6).

En märkvärdig gammaltestamentlig skapelsetext är Ords 8, där det berättas om Guds personliga Vishet. Visheten talar om sig själv och säger, att han var med när Gud skapade världen.

Profeten Jesaja behandlar skapelsens tematik i sina profetior om frälsningens tid. Frälsningens tid betyder enligt profeten, att Gud skapar nya himlar och en ny jord.

Skapelsen i Nya testamentet

Gamla testamentets skapelseteologi tas emot som en självklar grund i Nya testamentet, men den får också några nya dimensioner. Den centralaste är kristologins perspektiv till skapelsen. De första kristna förstod att Visheten, som talar i Ords 8 är Kristus. Således skriver Johannes (Joh 1:3), Hebreerbrevets författare (Hebr 1:2) och Paulus, (1. Kor 8:6; Kol 1:15–20) om hur Gud skapade världen genom Kristus.

En annan viktig synvinkel är, att den nya skapelsen, som Gamla testamentet berättar om, på sätt och vis redan har börjat. Både Paulus och Jakob kallar nämligen den pånyttfödda människan för en ny skapelse (2. Kor 5:17; Gal 6:15; Ef 4:24; Jak 1:18). Även annars har man i Nya testamentet tolkat den gammaltestamentliga eskatologin, enligt vilken en ny världsålder följer den gamla i den eskatologiska framtiden, på så sätt att den nya redan har börjat i Jesus, fastän också den gamla ännu återstår.

I slutet av Uppenbarelseboken skildras förverkligandet av Jesajas profetia. Allting skapas på nytt (Uppb 21:5). Det är viktigt att märka, hur det nya Jerusalem skildras. Det är liksom det ursprungliga Paradiset i 1. Mos 1–2. Cirkeln sluts. Bibeln börjar med skapelsen och slutar med en ny skapelse.

Höstterminens invigningsfest om lutherdom och nådegåvor

Ville Auvinen

Invigningen av STI:s hösttermin ägde rum den 10 september. Den traditionella bok-loppmarknaden erbjöd rikligt med god teologisk och andlig litteratur för en liten slant. Detta föranledde att en kö växte fram redan ett tjugotal minuter innan själva öppnandet och de mest hugade hann således plocka åt sig de bästa böckerna.

Temat för dagens diskussionstillfälle löd i år ”Lutherdom och nådegåvor”. Generalsekreterare Ville Auvinen inledde sessionen med en presentation av två inriktningar som under kyrkans historia har intagit motsatta positioner i fråga om extatiska nådegåvor, såsom profetians och tungotalets nådegåva. Enligt Cessionismen finns det inte längre några särskilda nådegåvor. En striktare variant av denna inriktning menar att nådegåvorna fanns till endast på apostlarnas tid – och att de därefter inte ens kan förekomma – medan

en mer moderat form visserligen anser att nådegåvorna i princip alltfört kunde förekomma, men att de inte gör det. Den motsatta ståndpunkten representeras av Konstitutionalismen, enligt vilken nådegåvorna tillhör den kristna kyrkan i alla tider.

Efter inledningsanförandet understöddes Auvinen i diskussionen av Jussi Mietinen och Jari Rankinen – generalsekreterare för FSSM respektive ledare för Sley västra distrikt. Också publiken bidrog med frågor och kommentarer till diskussionen, som sammanfattningsvis kan sägas ha varit uppbyggande. Det rådde enighet om att Gud ännu idag delar med sig av sina gåvor, samt att dessa inte är avsedda att hållas dolda. Det som upplevdes som utmanande var snarast att finna utrymme för dessa särskilda nådegåvor i det lutheriska gudstjänstlivet.

KUNSKAP FÖR HUVUDET OCH NÄRING FÖR SJÄLEN

Ledarna för STI:s medlemsorganisationer publicerar i tur och ordning en andakt i denna spalt.

Lära och levande tro

Ordet teologi betyder läran om Gud. När vi hör ordet teologi tänker vi kanske i första hand på någonting teoretiskt, alltså på kunskap för huvudet, medan vi förknippar näring för själen med bön och psalmsång.

Men enligt Bibeln är människan en helhet och en enhet. Gud befäller oss var och en att älska Gud av ”hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela ditt förstånd...” (Luk 10:27). Här görs ingen skillnad mellan hjärtat, själen och förståndet. Intressant är också att vi uppmanas att älska med förståndet!

Det här betyder att när vi sysslar med teologi – läran om Gud – är det här inte bara någonting som vi gör med vårt förnuft – med vår hjärna – utan också hjärtat/själen är med.

”Credo ut intelligam” (jag tror för att förstå) sa Augustinus på sin tid. Hjärtats tro – näring för själen – kom först och därefter förstod han också vad tron på Gud handlade om. När den helige Ande föder tron i hjärtat upplyser han samtidigt vårt förnuft så att vi kan förstå trons hemligheter.

Den lutherska ortodoxins teologer på 1600- och 1700-talet har ofta beskyllts för att ha bedrivit enbart abstrakt intellektuell teologi för huvudet och försummat näring för själen. Därför har man också karakteriserat den lutherska ortodoxin som ”den döda renlärighetens tid.”

De som tänkt och tänker så har antagligen inte bekantat sig med den lutherska ortodoxins stora teologer som Martin Chemnitz, Abraham Calovius och Johann Gerhard, – för att nu nämna några. Målsättningen med den teologi de ägnade sina liv åt var människornas frälsning och de fungerade också som själavårdare i en tid av krig, svält och pest. Tänkvärt är också att några av våra mest innerliga passionpsalmer är skrivna just av representanter för den lutherska ortodoxin.

När teologin är som bäst ger den både intellektuell stimulans och näring för själen. Vi behöver båda – inte minst i vår tid.

Leif Erikson

hemlandsledare, Svenska Lutherska Evangeliföreningen

LÄCKERBIT

Ur STI:s arkiver

Tänk nu efter, käre kristen, hwilken tröst det är för dig, att Kristus sjelf är wägen och att du får wandra på den samma. Wäl är denna wandring ofta mödosam och swår; korset hwilar mången gång tungt på wandrarens skuldra, och hans hjerta, såradt af fiendernas förgiftade pilar, blöder ur djupa sår; men icke dess mindre är wägen god och wandringen på den samma trygg och säker. Denna wäg är en sanningens wäg, ty alla de som gå derpå, äri af sanningen.

Johannes Bäck: Den Hellsamma Lärän. Tredje delen. Lutherska Ewangeliföreningens förlag. Helsingfors 1892

ÖVERSÄTTNINGSHJÄLP BEHÖVS

Har du tid och intresse att hjälpa med Hörnstenens översättningar från Kulmakivis finskspråkiga artiklar? Vi försöker dela översättningarna till olika personer. Ta kontakt till sti@sti.fi eller 09 6689550.

TEOLOGISKA INSTITUTET I FINLAND

Adressen: Kajaniemigatan 13 A 4. vån.
00100 Helsingfors

Telefon 09 668 9550

E-post: sti@sti.fi
fornamn.efternamn@sti.fi

Hemsida www.sti.fi

Bank
Danske Bank
FI74 8000 1100 5642 45, BIC: DABAFIHH

Nordea
FI66 1555 3000 1169 14, NDEAFIHH

Annställda
generalsekr. Ville Auvinen (044 045 6778)
forskare Timo Eskola (hem 019 722 702)
sekreterare Kirsi Sell

Teologiskt forsknings- och skolningscentrum.
Församlingsbesök, lektioner, bibliotek och läsesal.

Öppet under perioderna kl. 9–19

Styrelsens ordförande
verksamhetsledare Mika Tuovinen

Medlemsorganisationer

Missionsföreningen Säningsmannen, Länsi-Suomen Rukoilevaisten Yhdistys (Bedjarrörelsen i Västra Finland), Finlands ev.luth. Student- och Skolungdomsmission, Radiomissionsorganisationen Budbärarn, Finlands ev.luth. Folkmission, Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys, Finska Bibel-institutet, Sv. Luth. Evangeliföreningen i Finland

Finansieras av frivilliga bidrag. Medlemsavgift för understödande medlemmar: 35 €/år (studerande 10 €, kollektiv 100 €). Bockgävor, understöd och testamenten mottas med tacksamhet.

Insamlingstillstånd i Finland
2020/2013/1760, 7.6.2013–31.12.2014

Publicerar den teologiska tidskriften *Iustitia*. Informationsbladet *Hörnstenen* (*Kulmakivi*) sänds till understödande medlemmar.

Tryckeri Kirjapaino Hermes Oy

ISSN 2243-075X (Print)
ISSN 2243-0768 (Online)

TEOLOGISKA
INSTITUTET I FINLAND
Kajsaniemigatan 13 A
00100 HELSINGFORS

.D022

Itella Green

*Låt gulna varje blad på kvist,
låt falna varje strå;
Guds rika nåd, det vet jag visst,
den skiftar ej ändå.*

(Psalm 542:3)

Framsida: Ville Auvinen
Baksida: Sinikka Ahvenainen